

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 222/06

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika, o sťažnosti Ing. J. B., B. B., Ing. L. B., B. B., J. B., B. B., H. D., B. B., P. Ď., B. B., M. Ď., B. B., Ing. P. K., B. B., T. M., S. Ľ., A. T., B. B., MUDr. A. T., B. B., M. T., B. B., JUDr. S. Ž., B. B., a E. Ž., B. B., zastúpených advokátkou JUDr. D. Š., B. B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. B., Ing. L. B., J. B., H. D., P. Ď., M. Ď., Ing. P. K., T. M., A. T., M. T., MUDr. A. T., JUDr. S. Ž. a E. Ž. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/04 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/04 **k o n a l** bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. B., Ing. L. B., J. B., H. D., P. Ď., M. Ď., Ing. P. K., T. M., A. T., M. T., MUDr. A. T., JUDr. S. Ž. a E. Ž. nepriznáva finančné zadost'učinenie.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť Ing. J. B., Ing. L. B., J. B., H. D., P. Ď., M. Ď., Ing. P. K., T. M., A. T., M. T., MUDr. A. T., JUDr. S. Ž. a E. Ž. trovy konania v sume 58 916 Sk (slovom päťdesiatosemtisícdeväťstošestnásť slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet ich právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. Š., B. B.

Odôvodnenie:

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 7. júla 2006 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. B., Ing. L. B., J. B., H. D., P. Ď., M. Ď., Ing. P. K., T. M., A. T., MUDr. A. T., M. T., JUDr. S. Ž. a E. Ž. (ďalej len „sťažovatelia“), v ktorej namietali, že postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/04 bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti prijatej na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 20. novembra 2006 sp. zn. Spr. 2210/05 (doručenom ústavnému súdu 28. novembra 2006) okrem iného uviedol:

„Ako to vyplýva z priebehu konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22 C 4/2004 nedošlo k zbytočným priet'ahom v konaní zo strany konajúcej sudkyne, ale k objektívnemu priet'ahu.

Objektívny priet'ah v konaní musím konštatovať v súlade s vyhodnotením sťažnosti Krajským súdom v Bratislave, že vo veci došlo k priet'ahom v konaní v období od júla 2004

(kedy bolo vydané uznesenie, ktorým súd uložil odporcovi povinnosť vyjadriť sa k návrhu na začatie konania) do decembra 2004 kedy bolo realizované doručovanie predmetného uznesenia účastníkom konania).

Rovnako boli konštatované prieťahy v konaní aj v období od februára 2005 (kedy bolo Okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu do augusta 2005 kedy bol daný pokyn vyššieho súdneho úradníka na doručenie vyjadrenia odporcu právnomu zástupcovi navrhovateľov) a následne od septembra 2005 do dňa vytyčenia pojednávania t. j. do 12. 01. 2006. Na pojednávaní konanom dňa 12. 01. 2006 sa účastníci nezúčastnili napriek tomu, že doručenie predvolania mali riadne vykázané. Navrhovatelia neúčast' ospravedlnili.

Súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 22 C 4/2004 zo dňa 13. 02. 2006 (návrh navrhovateľov zamietol).

Navrhovatelia podali dňa 18. 04. 2006 na tunajší súd odvolanie, a preto súdny spis bol predložený dňa 20. 04. 2006 odvolaciemu Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní (sp. zn. 5 Co 177/2006). Ku konaniu vedenému pred odvolacím súdom sa nemôžem vyjadriť.

S poukazom na uvedené si dovoľujeme navrhnúť váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby bola vzatá na vedomie skutočnosť, že súd konal v súlade s platnými právnymi predpismi s ohľadom na množstvo vecí vybavovaných v oddelení zákonnej sudkyne.

(...) navrhujeme aby ÚS SR zväzil nepriznanie finančného zadosťučinenia z dôvodu, že neúspešnosť sťažovateľov v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/2004 im nedáva právo si tento neúspech v konaní kompenzovať v konaní pred Ústavným súdom SR. Uplatnené finančné zadosťučinenie navrhovateľov je rovné žalovanej istine s príslušenstvom v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/2004“.

Ústavnému súdu bolo 13. decembra 2006 doručené stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľov k vyjadreniu okresného súdu, z ktorého okrem iného vyplýva:

„Pre posúdenie prieťahov v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I. v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch je rozhodujúci výsledok prešetrovania vybavenia

sťažnosti predsedom Krajského súdu Bratislava pod č. Spr. 2028/06 zo dňa 25. 4. 2006, ktorý konštatoval v predmetnom konaní prieťahy (...).

Sťažovatelia nesúhlasia s názorom predsedu Okresného súdu Bratislava I., že nedošlo k zbytočným prieťahom v konaní zo strany konajúcej sudkyne, ale k objektívnemu prieťahu. Súdu je nutné vytknúť nedostatočnú intenzitu činnosti vedúcu k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Súd pripustil nerovné postavenie účastníkov konania. Pokiaľ navrhovateľom na podanie bola stanovená lehota, 7 dní, odporcovi umožnil na vyjadrenie až 6 mesiacov. Obdobne súd nekonal aj pri doručovaní vyjadrenia odporcu navrhovateľom, ktoré im doručil po viac ako pol roka a vytýčenie pojednávania súdu trvalo ďalšie 4 mesiace. Z uvedeného vyplýva, že v konaní č. 22 C 4/2004 na Okresnom súde Bratislava I. nešlo o objektívny prieťah ako situáciu hodnotí predseda tohto súdu, ale o prieťahy ním spôsobené predovšetkým nečinnosťou čo viedlo k porušeniu základných práv sťažovateľov.

Návrh predsedu okresného súdu, aby ÚS SR zvážil nepriznanie finančného zadosťučinenia z dôvodu, že neúspešnosť sťažovateľov v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 4/2004 im nedáva právo si tento neúspech v konaní kompenzovať v konaní vedenom pred Ústavným súdom SR je nespôsobilé z týchto dôvodov:

- Konanie nebolo právoplatne rozhodnuté a konštatovať jeho neúspešnosť je predčasné a alibistické, nejde o kompenzáciu, ale o spravodlivé zadosťučinenie.*
- Nepriznanie finančného zadosťučinenia nebude motivovať súd k odstráneniu prieťahov v konaniach a občania sa budú častejšie dožadovať spravodlivého rozhodnutia na Európskom súde pre ľudské práva“.*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od konania verejného ústneho pojednávania.

V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť II. senát ústavného súdu, pretože v roku 2006 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Ján Auxt členom II. senátu

ústavného súdu. Po zmene rozvrhu práce na rok 2007 sa sudca spravodajca stal predsedom III. senátu ústavného súdu a z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti, z vyjadrení okresného súdu a z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 22 C 4/04 zistil nasledovný priebeh a stav veci:

Dňa 4. februára 2004 bola Okresnému súdu v Banskej Bystrici doručená žaloba sťažovateľov „o náhradu škody podľa § 18 ods. 1, 2 zák. č. 58/1969 Zb.“ proti Slovenskej republike (Ministerstvu financií Slovenskej republiky), ktorý vec postúpil okresnému súdu ako miestne príslušnému súdu 4. marca 2004.

Dňa 14. júla 2004 okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby oznámil, či si sťažovatelia „v adhéznom konaní v rámci trestného konania uplatnili právo na náhradu škody a v akej výške voči dlžníkom H. S. a. s., MBG I. s. r. o. BDV d., AGW s. r. o.“ a či si uplatnili peňažnú pohľadávku voči týmto dlžníkom, súčasne vyzval žalovaného o vyjadrenie k žalobe (výzvy boli doručené odporcovi 31. decembra 2004 a právnenému zástupcovi sťažovateľov 3. januára 2005).

Dňa 10. januára 2005 doručil právny zástupca okresnému súdu doplnenie žaloby s listinnými dokladmi v zmysle citovanej výzvy a návrh na pripustenie zmeny žaloby (jej petitu).

Dňa 16. februára 2005 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaného.

Dňa 24. augusta 2005 okresný súd pripustil zmenu žalobného návrhu (jeho petitu) a súčasne zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľov na vyjadrenie podanie žalovaného, ktoré bolo doručené okresnému súdu 16. februára 2005.

Dňa 12. januára 2006 určil okresný súd termín pojednávania na 13. február 2006, na ktorom rozhodol rozsudkom tak, že žalobu sťažovateľov zamietol.

Dňa 18. apríla 2006 bolo podané odvolanie sťažovateľov, 20. apríla 2006 okresný súd spis predložil Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a 10. mája 2006 krajský súd vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie.

Dňa 30. januára 2007 krajský súd vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený (nebolo rozhodnuté o žiadostiach sťažovateľov o oslobodenie od súdnych poplatkov).

Okresný súd uzneseniami z 20. februára 2007 nepriznal sťažovateľom oslobodenie od súdnych poplatkov za podané odvolanie a 23. marca 2007 predložil spis ústavnému súdu.

III.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov... v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 22 C 4/04.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vec nie je právne ani skutkovo zložitá a tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Predmetom konania je náhrada škody s príslušenstvom podľa osobitného zákona. Na právnu a faktickú zložitosť veci nepoukázal ani predseda okresného súdu.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania vedeného okresným súdom možno počas doterajšej doby konania hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné, ktoré podstatným spôsobom neprispelo k doterajšej dĺžke konania, hoci je pravdou, že sťažovatelia nepodali žalobu na miestne príslušnom súde.

3. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či nedošlo k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní sp. zn. 22 C 4/04, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že okresný súd bol vo veci nečinný viac ako 9 mesiacov už na začiatku konania, keď mu bola vec postúpená z Okresného súdu Banská Bystrica (4. marec 2004), až do decembra 2004, keď okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov (z júla 2004), aby oznámil, či si sťažovatelia „v *adhéznom konaní v rámci trestného konania uplatnili právo na náhradu škody a v akej výške voči dlžníkom H. S. a. s., MBG I. s. r. o. BDV d., AGW s. r. o.*“ a či si uplatnili peňažnú pohľadávku voči týmto dlžníkom, súčasne vyzval žalovaného o vyjadrenie k žalobe (výzvy boli doručené žalovanému až 31. decembra 2004 a právnenému zástupcovi sťažovateľov 3. januára 2005).

Ďalej bol okresný súd nečinný od 10. januára 2005, keď mu bolo doručené vyjadrenie, do 24. augusta 2005, keď pripustil zmenu žalobného návrhu (petitu) a súčasne zaslal sťažovateľom na vyjadrenie stanovisko žalovaného k žalobe. Hoci neskôr 13. februára 2006 vo veci rozhodol, konanie nie je ešte po viac ako troch rokoch právoplatne skončené. Zbytočné prietahy v tomto konaní konštatoval aj krajský súd, ktorý prerokoval sťažnosť sťažovateľov na zbytočné prietahy v konaní.

Obranu okresného súdu, že „*súd konal v súlade s platnými právnymi predpismi s ohľadom na množstvo vecí vybavovaných v oddelení zákonnej sudkyne*“, ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd rozhodol, že doterajším postupom (nečinnosťou) okresného súdu došlo v súdnom konaní sp. zn. 22 C 4/04 k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci sp. zn. 22 C 4/04 konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Z citovaného textu ústavy a zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd môže, avšak nemusí priznať primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia od sumy 45 000 Sk až do sumy 4 040 000 Sk. Sťažovatelia žiadosť odôvodnili takto: *„Tým, že Okresný súd Bratislava I v predmetnej veci nekonal bez zbytočných prieťahov, sťažovateľom spôsobil stav právnej neistoty. Počas trvania neistoty t. j. minimálne od júla 2004 do decembra 2004, od februára 2005 do augusta 2005 a od septembra 2005 do 12. 1. 2006 sťažovatelia pričinením súdu nevedeli riadiť a riešiť svoje finančné operácie čo má negatívne dôsledky na ich život a oni sami svojím konaním k prieťahom nijako neprispeli“.*

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Hoci si sťažovatelia uplatnili primerané finančné zadost'učinenie, jeho výšku v súlade s citovaním ustanovením zákona o ústavnom súde však riadne neodôvodnili, a preto ústavný súd považoval v tomto prípade konanie a nález ústavného súdu, najmä výrok o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj výrok, ktorým prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prieťahov, a výrok o úhrade trov konania za dostatočnú ochranu označeného práva sťažovateľov. Preto rozhodol, že sťažovateľom primerané finančné zadost'učinenie, ktoré si uplatnili v sumách od 45 000 Sk až do sumy 4 040 000 Sk, nepriznáva.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. Š. Sťažovatelia požadovali úhradu trov konania spolu v sume 62 140 Sk.

Pri určení výšky náhrady trov vychádzal ústavný súd z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk, a z toho, že za jeden úkon vykonaný v roku 2006 patrí odmena pre každého sťažovateľa v sume 2 730 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, čo spolu s režijným paušálom k tomuto úkonu v sume 164 Sk v prípade trinástich sťažovateľov tvorí táto náhrada trov konania za dva úkony 4 532 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu sťažovateľom priznal v celkovej sume 58 916 Sk (každému po 4 532 Sk).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.